

In de jaren rond de Tweede Wereldoorlog bestond er in Culemborg nog een voetbalclub, de Groen Witte Leeuwen (GWL). Deze club voetbalde aan een veld gelegen aan de Beesdseweg, vlak naast waar nu het keukencentrum van Middelkoop is gevestigd. Het stuk weiland was gehuurd van een boer, de heer Huigen, en rijp gemaakt voor voetbal. Een kleine, stenen stal die er al stond en anno 2022 er nog staat!!, diende als kleedgebouw.

Het kleedgebouw van GWL staat aan de Beesdseweg nog steeds op het weiland naast het pand van keukencentrum Middelkoop. Het weiland is tegenwoordig een wateroverloopgebied voor het industrieterrein Pavijen.

Bij de oprichting, 24 juni 1934, heette de club nog anders, namelijk Wilskracht. Maar die naam vond men niks. Daarom werd ruim een jaar later een naamswijziging doorgevoerd. In de Sportkroniek van 4 juli 1935 wordt de naamswijziging, GWL, vermeld. Vanaf het seizoen 1935/36 ging GWL spelen in de Brabantsche Voetbalbond.

De spelers waren voor een belangrijk deel afkomstig uit de Leerdamse Buurt in Culemborg, vlak bij de Veerweg. Hier woonden de nazaten van arbeiders uit fabrieken die in deze buurt waren gevestigd. De buurt ontleende zijn naam aan glasblazers uit Leerdam, die in de negentiende eeuw kwamen werken in de glasfabriek van de jeneverstokerij De Hoop, eigendom van de familie van Hoytema.

De stenen stal aan de Beesdseweg werd zodanig omgebouwd dat er twee kleedkamers voor de elftallen ontstonden, alsmede een kamertje voor de scheidsrechter. Stromend water was er niet; men waste zich in een nabijgelegen sloot. Een koek en zopie tent naast het gebouwtje, neergezet door een zekere Gartie Peterse, diende als kantine. Doordeweeks liepen er op het veld koeien.

Op zondag moest er van het weiland een voetbalveld worden gemaakt. Dus doelen plaatsen en met witkalk de lijnen trekken.

De eerste voorzitter van de club was Ot Wijnen, die al spoedig werd opgevolgd door de vrijgezelle Dorus Wijnen. Die was bereid zeventienhonderd gulden te sponsoren, zodat een keet, afkomstig van tennisvereniging De Doelen, aangeschaft kon worden. De werd schuin achter het kleedgebouw geplaatst en diende voortaan als clubhuis.

De club was met veertig à vijftig leden maar klein. Er konden hooguit twee teams worden opgesteld. In de Brabantsche Voetbalbond speelde GWL in de competitie vaak tegen reserve-elftallen van andere clubs. De hierna volgende foto is afkomstig van Dicky van Schaik, echtgenote van Cor van Schaik en dochter van Chris Kilian. Het zou niet verbazen als deze foto van GWL, op het Vriendenschaarveld aan de Westersingel, gemaakt is voorafgaande aan een wedstrijd tegen een reserve-elftal van Vriendenschaar. We weten dat Vriendenschaar 4 in die tijd tegen GWL speelde. Op de foto staat een jeugdige Chris Kilian, die later bij Vriendenschaar zou gaan spelen en ook jarenlang deel zou uitmaken van de jeugdcommissie van Vriendenschaar. We schatten in dat de foto rond 1939 is genomen.

GWL circa 1939. Staande v.l.n.r. Mas Burgers, Teunis van Varik, Chris Kilian, Henk (Hein) van der Lingen, Arie Middelkoop, Karel Kerkhof (bestuurslid). Zittend v.l.n.r. Karel Hey, Ab van Hattem, Jo van Hoogwaarden, Hans Uittenbogaard (de Duim), Janus(Juns) Ooms. Liggend: keeper Dirk Hey. Jo van Hoogwaarden is de vader van Cor van Hoogwaarden die eerst bij Fortitudo en later, begin jaren tachtig, bij Vriendenschaar het doel zou verdedigen.

Ondanks het geringe aantal spelers slaagde GWL er in 1942 in, gedragen door een paar goede spelers, om vanuit de Brabantsche Bond te promoveren naar de vierde klasse van de Nederlandsche Voetbalbond. Daarvoor waren eerst twee beslissingswedstrijden noodzakelijk tegen SCZ uit Zoelen. Het kampioensfeest van GWL werd gevierd in café Teuterberg in Zoelen.

Het kampioenselftal werd toen getraind door Frans Van Asten, een oom van onze Henk van Asten. In het seizoen 1939/40 had Van Asten nog Vriendenschaar getraind ter vervanging van de Engelse trainer Pagnam. Die moest vanwege de oorlogsdreiging terug naar zijn vaderland.

De foto hieronder toont het kampioenselftal uit 1942.

GWL in 1942. Achter v.l.n.r. Jan Koedam, Drikus Hey, Janus (Juns) Ooms, Hans Uittenbogaard (de Duim), Kees (Kele) Verkerk, Henk van Haaren, Klaas Eegdeman. Midden v.l.n.r. : Henk Koopman, Dirk Hey en Henk (Hein) van der Lingen. Vóór v.l.n.r. Jo van Hoogwaarden, keeper Arie van de Winkel en Karel Hey.

Het was in de oorlogsjaren erg moeilijk om een representatief elftal op de been te brengen. Meermalen werden spelers voor de Arbeitseinsatz in Duitsland te werk gesteld. Twee leden van GWL, van de familie Wijnen, kwamen aan het einde van de Tweede Wereldoorlog in Duitsland om het leven, Arnold Wijnen op 12 april 1945 en Jan Wijnen op 27 april 1945.

In het eerste seizoen na promotie, het seizoen 1942/43, presteerde GWL nog naar behoren in de nieuwe omgeving. In de 4e klasse M van het district I van de Nederlandsche Voetbalbond eindigde GWL op de zesde plaats met zeventien punten uit zeventien wedstrijden (7 gewonnen, 3 gelijk, 7 verloren). Eén wedstrijd was niet doorgegaan.

In het seizoen 1943/44 was er in Nederland, vanwege de oorlogsjaren, sprake van een noodcompetitie waarbij geen enkel elftal kon degraderen. Het was het seizoen waarin Vriendenschaar het kampioenschap van de tweede klasse vierde en Fortitudo in de derde klasse bescheiden mee deed. Maar GWL kon geen elftal opstellen. In dat seizoen was Hans Uittenbogaard overgestapt naar Vriendenschaar. Hij kwam in 1944 uit in het eerste elftal van Vriendenschaar dat de beroemde beslissingswedstrijden tegen DOS speelde.

Ondanks het feit dat GWL een competitie aan zich voorbij moest laten gaan, werd het voor het volgende seizoen 1944/45 gehandhaafd in de vierde klasse. Naar huidige maatstaven best een redelijk aantrekkelijk competitie met als tegenstanders Brederodes, GVV, JSV, MSV '19, Stichtse Boys, Utrecht, VVIJ en IJFC. Maar de oorlogsomstandigheden waren dermate slecht dat er het hele seizoen, nergens in Nederland overigens, helemaal geen competitievoetbal werd gespeeld.

Voor de tweede achtereenvolgende maal speelde GWL dus geen competitie.

Pas in het seizoen 1945/46 kon GWL weer in de competitie aantreden. In deze competitie, met vrijwel dezelfde tegenstanders, eindigde GWL met tien punten op de onderste plaats. GWL zou zich in de KNVB kunnen handhaven via beslissingswedstrijden tegen Vreeswijk, maar GWL trok zich daarvoor terug, zodat Vreeswijk naar de vierde klasse promoveerde en GWL terug verwezen werd naar de Brabantse onderafdeling. In dat jaar verlieten twee van de beste spelers van GWL, Klaas Eegdeman en Henk van Haaren, de club. Eegdeman zou bij Vriendenschaar gaan voetballen.

Een andere kwestie was dat diverse Culemborgse spelers in de oorlogsjaren verplicht dan wel vrijwillig hadden gewerkt bij de Organisation Todt en ook gespeeld hadden bij door Todt georganiseerde voetbalwedstrijden. Organisation Todt, vernoemd naar de Duitse minister Todt, was een grote bouwonderneming die overal in Duitsland en in bezette gebieden overwegend militaire bouwwerken voor Nazi Duitsland realiseerde. Een kantoor van Organisation Todt was in de Ridderstraat in Culemborg gevestigd. Direct na de oorlog vond bij de Culemborgse voetbalverenigingen een soort 'afrekening' plaats. Leden die bij Organisation Todt hadden gevoetbald, werden meteen geroyeerd. Later, toen de scherpe kantjes er vanaf waren, werd een aantal van deze spelers weer in genade geaccepteerd.

He dan ook, GWL verpieterde in de Brabantse onderafdeling. In juni 1950 waren er nog maar zo weinig leden, dat door het bestuur de stekker uit GWL werd getrokken. De overgebleven spelers meldden zich voor het merendeel aan bij het Geldermalsense GVV. De spelers van GWL voelden zich kennelijk niet thuis bij Vriendenschaar of Fortitudo, waar GWL spottend de Gore WandLuizen werd genoemd. Drikus Hey vertrok vervolgens van GVV naar Vriendenschaar. Daar vormde hij met zijn schoonzoon Bart Knotsenburg het backstel van Vriendenschaar !

GWL in 1945, het laatste jaar dat het elftal in de KNVB speelde.

Staande v.l.n.r. Evert van Dijk (scheidsrechter) met zijn zoontje naast hem. En verder Jan van der Lingen, Leen Wijnen, Cor Hey, Juns Ooms, Adriaan Burgers en Bertus Kilian. Midden v.l.n.r. Chris Kilian en Dirk Hey. Zittend v.l.n.r. Jo van Hoogwaarden, Drikus Hey, Karel Hey en Hein van der Lingen.

Bronnen:

- Richard van Velde, Vergeten roemruchte Culemborgse voetbalclub; paardenstal naast N 320 blijkt oud clubgebouw (Culemborgse Courant 25 juni 2011).
- Historici.nl, databank in het project Sportbonden, sportclubs en sportperiodieken in Nederland tot 1940
- F. v.d. Broek e.a. Encyclopaedia of Football in Holland since 1888, part 5, 1942/43-1947/48
- H.Jobse, Voetbalclubs komen en gaan, in : 'Het Leven in Culemborg' (veertiendelig reeks themanummers, mei 2012)
- Canon van Culemborg: Jenever voor Afrika (www.mijngelderland.nl)

BIJLAGE

Het kleedgebouw van GWL in het wateroverloopgebied Pavijen (volgende bladzijde).

Het inmiddels vervallen kleedgebouw van GWL aan de Beesdseweg staat nu op een weiland dat sinds 2011 dienst doet als wateroverloopgebied voor industrieterrein Pavijen. Tegenover de ingang van Van der Sluis Stalen Meubelen staat een informatiebord. Op dat bord is ook het kleedgebouw van GWL ingetekend (zie tekening rechts, linksboven). Hierdoor heeft het kleedgebouwtje onzes inziens 'eeuwigheidswaarde' gekregen. Het hekwerkje hierboven, ook aan de Beesdseweg, is dermate oud dat het niet gek is te veronderstellen dat dit de toegang tot het sportveld en het kleedgebouw van GWL was.

DE FEITEN OP EEN RIJ

WATERBERGING VOOR PAVIJEN

OPPERVLAKTE WATERBERGING: CA 4.500 M²

MAXIMALE WATERBERGING IN HET GEHELE GEBIED: 180.000 EMMERS (1.800 M³)

MAXIMAAL TOELAATBARE PEILSTIJGING BIJ 'T=10' REGENBUI (IX IN DE 10 JAAR): 40CM

NEVENFUNCTIE: WEILAND

JAAR VAN AANLEG: 2011